

Projectplan Kraamzorg

Jonge talenten werven en behouden voor de Kraamzorg
in Groningen, Friesland en Drenthe

INLEIDING

In dit projectplan wordt een aanpak voorgesteld om te komen tot een nauwere samenwerking tussen kraamzorginstellingen en mbo opleidingsinstituten in Groningen, Friesland en Drenthe. De aanleiding tot deze samenwerking is gelegen in een aantal knelpunten die zowel aan de kant van de instellingen als het onderwijs worden ervaren. In het hoofdstuk "aanleiding" daarover meer.

Deze knelpunten en het idee voor een plan van aanpak kwamen ter sprake op een eerste brancheoverleg Kraamzorg voor de instellingen en scholen in Groningen en Drenthe, georganiseerd door Het Stagebureau Expertisecentrum in oktober 2009. Tijdens een tweede overleg in december 2009 zijn ook de instellingen en scholen in Friesland aangesloten. De organisaties die betrokken zijn bij dit initiatief zijn:

Kraamzorginstellingen:

- De Kraamvogel BV (Actiz)
- Kraamzorg Het Groene Kruis (Actiz)
- Isis Kraamzorg (Actiz)
- DZC Kraamzorg (SPOT)
- 1Kraamzus BV (BTN)

ROC's:

- Noorderpoort
- ROC Menso Alting
- Drenthe College
- Alfa College
- Friesland College
- ROC Friese Poort

Calibris, kenniscentrum voor leren in de praktijk in Zorg, Welzijn en Sport

Het Stagebureau Expertisecentrum

Deze organisaties zullen op 27 januari 2010 een intentieverklaring ondertekenen waarmee zij zich verbinden aan de doelstellingen en aanpak zoals verwoord in dit projectplan.

De ontwikkeling van dit projectplan sluit aan bij het initiatief van branchevereniging Actiz om te komen tot een meer stabiele instroom die aansluit bij de vraag van de instellingen. Actiz heeft haar doelstelling op dit gebied als volgt verwoord:

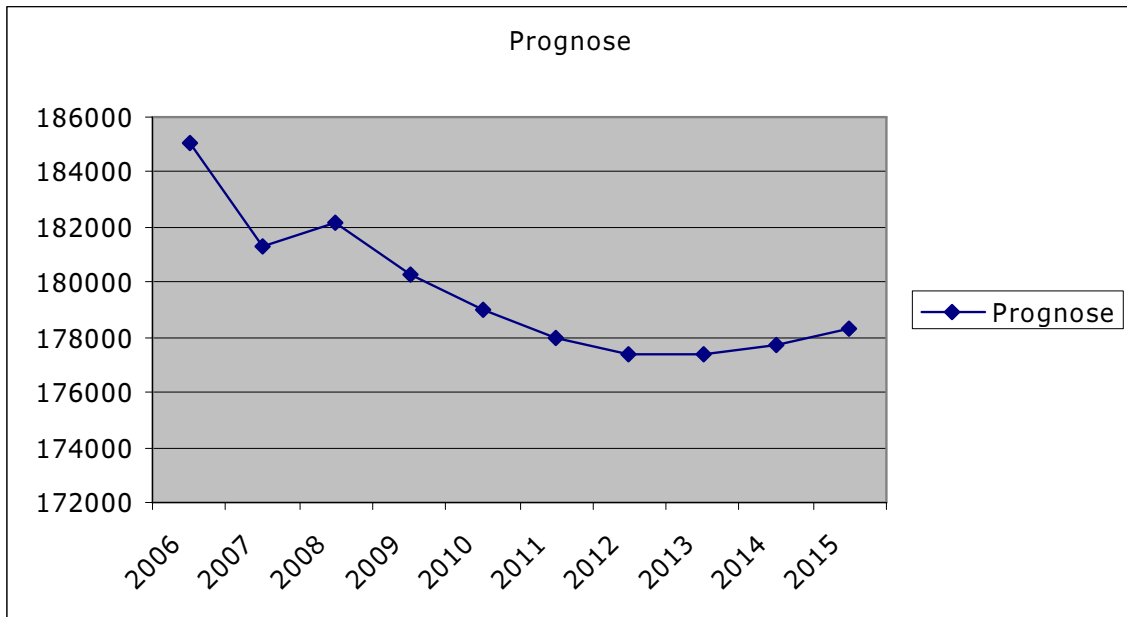
"De arbeidscapaciteit in de kraamzorg zo snel mogelijk weer op peil brengen en capaciteitsproblemen in de toekomst voorkomen."

Actiz stelt vervolgens voor dat instellingen en scholen in de regio nauwer gaan samenwerken om deze doelstelling waar te maken.

Voor het kenniscentrum Calibris is de kraamzorgopleiding ook een speerpunt in het beleid van 2010.

1. PROBLEEMANALYSE

De branche kraamzorg heeft op dit moment te kampen met een aantal problemen in de huidige en toekomstige personeelsvoorziening. Er is sprake van een verouderd personeelsbestand, een groot deel van de medewerkers zal in de komende jaren gaan uitstromen. Nieuwe, jonge gekwalificeerde werknemers zijn meer dan welkom in de Kraam. Er is momenteel weliswaar een daling in het aantal geboortes, maar de verwachting is dat dit vanaf 2012 zal stabiliseren, waarna er waarschijnlijk weer een lichte stijging plaats zal gaan vinden (figuur 1).

figuur : aantal geboortes 2006 – 2015

Omdat de indicatiestelling de afgelopen jaren m.b.t. het aantal te leveren uren kraamzorg aan gezinnen behoorlijk is teruggedraaid, kan aan nieuwe medewerkers slechts een beperkt contract worden geboden. Hierdoor is het vak van kraamverzorgende voor jonge mensen niet echt aantrekkelijk. De omvang van een contract is vaak onvoldoende om in het levensonderhoud te voorzien. Tot voor kort is het dankzij subsidiemaatregelen mogelijk om herintreders of zij-instromers via verkorte trajecten op te leiden voor de kraamzorg. Hiermee kan een deel van het personeelstekort worden opgelost. Vanaf 2010 is de genoemde subsidie niet meer aan te vragen.

Het is en blijft dus noodzakelijk ook jonge mensen (reguliere BOL-studenten) te interesseren voor het vak en ze hiervoor goed op te leiden. Omdat kraamzorginstellingen momenteel veel kiezen voor instroom via de verkorte trajecten, komt het aantal stageplaatsen voor de reguliere (lees; jonge) BOL-leerlingen behoorlijk onder druk te staan.

Voor de ROC's speelt het probleem dat het moeilijk is om een derdejaars kraamklas Verzorgende goed "in de benen te houden". Leerlingen die bewust kiezen voor deze differentiatie moeten meestal meedraaien in een klas met Verzorgenden met andere specialisaties. Omdat het vaak gaat om maximaal 4 tot 5 leerlingen per ROC, kan er onvoldoende aandacht gegeven worden aan de specifieke vakinhoudelijke aspecten van het beroep Kraamverzorgende. Daarnaast speelt het probleem dat het momenteel moeilijk is om voldoende en goede stageplaatsen te vinden voor deze reguliere BOL-studenten. De instellingen ervaren dat derdejaars leerlingen bij het begin van hun stage vaak onvoldoende beeld hebben van wat het werken in de kraamzorg echt inhoudt. Dit leidt te vaak tot uitval. Ook geven instellingen aan dat schoolverlaters met een diploma vaak nog onvoldoende bagage hebben om aan de slag te kunnen gaan.

De VMBO-Carrousel die volop draaien in de Groningen en Drenthe verdienen ook een nieuwe impuls. Echt meedraaien in de kraamzorg is niet haalbaar. Daardoor moet een andere creatieve invulling gevonden worden voor de inhoud van Carrousel. Gewenst is aansluiting van meerdere Kraamzorginstellingen bij Carrousel. Nu ligt het werk en de verantwoordelijkheid teveel bij 1 kraamzorginstelling,

In de provincie Groningen draaien Noorderpoort, ROC Menso Alting en Alfa-college sinds 3 jaar gezamenlijk één kraamklas. 3e jaarsleerlingen die kiezen voor de kraam volgen als een aparte klas de lessen op één van de ROC's. Daarnaast is het de bedoeling dat ze intensief meedraaien in de praktijk.

Voor de opzet van deze kraamklas zie de bijlage "Draaiboek Kraamdifferentiatiejaar".

Overzicht aantallen in – en uitstroom derdejaars niveau 3 Verzorgende differentiatiejaar Kraamzorg

Deelnemende ROC's: Alfa-college, ROC Menso Alting en Noorderpoort

Cursusjaar 2007 – 2008:

Gestart met **12** leerlingen.

2 leerlingen gestopt

7 leerlingen zijn na diplomering aan het werk gegaan in de Kraamzorg:

3 leerlingen zijn doorgestroomd naar de opleiding tot Verpleegkundige

Cursusjaar 2008- 2009:

Gestart met **8** leerlingen.

1 leerling gestopt

4 leerlingen geslaagd

3 leerling verlengde stage /theorie

Na diplomering :

2 leerlingen zijn gaan werken in de kraamzorg

2 leerlingen zijn doorgestroomd naar de opleiding tot Verpleegkundige

1 leerling : sprint HAVO

Cursusjaar 2009 -2010:

Gestart met **16** leerlingen

3 leerlingen zijn voortijdig gestopt

2. DOELSTELLINGEN:

1. **Instroom en behoud van gekwalificeerd, jong personeel in de kraamzorg;** Instellingen geven aan dat zij het belangrijk vinden dat er naast herintreders en zij-instromers ook voldoende jonge, gemotiveerde BOL-leerlingen enthousiast gemaakt worden voor het vak en kiezen voor de kraamzorg.
2. **Uitbreiding BPV-plaatsen in de kraamzorg;** Zowel scholen als instellingen hebben belang bij een stabiele instroom van leerlingen, het aantal BPV-plaatsen zal hierop beter afgestemd moeten worden.
3. **Toekomstmogelijkheden voor een baan in de Kraamzorg;** De instroom van leerlingen zal beter moeten worden afgestemd op de personeelsbehoefte van de instellingen. Hierdoor zal de kans op het vinden van een baan na het behalen van het diploma toenemen.
4. **Kraamzorg als aantrekkelijke werkgever promoten;** De instellingen willen zich in de richting van de BOL-leerlingen profileren als een aantrekkelijke werkgever. Omvang van de contracten zal hierin een belangrijk verbeterpunt zijn.
5. **Doorlopende lijn VMBO-MBO;** Mogelijkheden voor beroepsoriëntatie in het VMBO beter benutten door vaste afspraken over activiteiten in de VMBO-Carroussel en invoering van stages in het tweede leerjaar van de verzorgende opleiding
6. **Kwaliteit van de uitstroom verhogen;** Er is behoefte aan meer samenwerking tussen instellingen en scholen, er kan meer gebruik gemaakt worden van elkaars expertise.
7. **Terugdringen van de uitval;** Door een betere aansluiting van theorie en praktijk en reële verwachtingen bij de leerlingen moet voorkomen worden dat veel leerlingen “verkeerd kiezen”.

3. PLAN VAN AANPAK:

De genoemde instellingen en scholen in Groningen, Drenthe en Friesland willen met ondersteuning van Calibris en het Stagebureau Expertisecentrum de volgende plannen realiseren:

- De scholen in Friesland en Drenthe zetten een gezamenlijke kraamklas op voor derdejaars verzorgenden volgens het “Gronings model”. In Friesland betekent dit dat Friesland College en Friese Poort hierin nauw samenwerken en in Drenthe betekent dat samenwerking tussen Drenthe- en Alfa-college. De plaats waar de opleiding wordt aangeboden wordt in onderling overleg bepaald en is centraal in de provincie gelegen. Over de kosten wordt – onderling- op directieniveau overeenstemming bereikt.
- Streven naar een instroom per jaar van ongeveer 60 derdejaars leerlingen (20 per provincie).
- Instellingen stellen zich gezamenlijk garant voor het aanbieden van voldoende stageplaatsen (20 derdejaars BPV plaatsen per provincie) Verdeelsleutel wordt onderling bepaald.
- Uitwisseling van deskundigheid tussen medewerkers van de instellingen en de scholen; docenten verrichten coachingsactiviteiten in de praktijk en medewerkers van de instellingen verzorgen gastlessen op school

- Ontwikkelen van een gezamenlijk model en inhoud voor oriënterende stage voor leerlingen in het tweede jaar van de opleiding verzorgende. E.e.a. zal in nauwe afstemming met Het Stagebureau moeten gebeuren ivm aansluiting op de BPV-modellen in andere sectoren. Hiervoor zijn minimaal 30 tweede jaars BPV plaatsen per provincie nodig. (een derde kan uitvallen na de oriëntatie in het tweede jaar)
- Gezamenlijk ontwikkelen van activiteiten voor de vmbo-Carrousel, zodat leerlingen met interesse voor de kraamzorg een goed beroepsbeeld krijgen en daardoor gefundeerder kunnen kiezen. Afspraken maken over inzet van kraamzorginstellingen in de vmbo-Carrousel.
- Instellingen bieden aantrekkelijke contracten, met voldoende uren zodat een werknemer niet meer uitkeringsafhankelijk is en in eigen onderhoud kan voorzien.

Concreet zal het werk gedaan worden in een aantal werkgroepen met vertegenwoordigers van de verschillende participanten. Resultaten uit de werkgroepen worden steeds teruggekoppeld naar het centrale overleg.

Indien nodig kunnen participanten ook per provincie zaken verder concreet uitwerken

Taken van de werkgroepen:

- Ontwikkelen en voorbereiden van de gezamenlijke kraamklas in de 3 provincies.
- Ontwikkelen en voorbereiden van een stagemodel en inhoud voor Oriëntatie 2^e jaars BPV en ontwikkelen van activiteiten voor de vmbo-Carrousel
- Ontwikkelen van een programma voor aansluiting theorie en praktijk, gastlessen, uitwisseling van deskundigheid, docentenstages enz...
- Een gezamenlijke lijn uitzetten voor de omvang van contracten van toekomstige werknemers.
- Organisatie stages in Friesland bespreken

4.

ACTIVITEITEN MET TIJDSPLANNING

Wat	Wie	Wanneer
Bezoek landelijke Calibris-Kraamzorgconferentie Utrecht	Instellingen en scholen	10 november 2009
Projectplan schrijven	Calibris	4 januari 2010
Draagvlak creëren bij het management	Instellingen en scholen	Januari 2010
Bijeenkomst 27-1 voorbereiden en organiseren	Calibris en Het Stagebureau	Januari 2010
Bijeenkomst (kraamvisite) ondertekening intentieverklaring en kick-off van de werkgroepen	Instellingen, scholen, Calibris en Het Stagebureau	27 jan. 2010
Start werkzaamheden in werkgroepen	Calibris, instellingen, scholen	9 februari 2010
Eerste terugkoppeling werkgroepen in centrale overleg	Iedereen	Eind maart 2010
Tweede terugkoppeling werkgroepen en vaststellen plannen	Iedereen	Mei 2010
Implementatie	Iedereen	Vanaf mei 2010
Verdeelsleutel BPV plaatsen	Kraamzorginstellingen	Febr./maart 2010
Werving van tweede- en derdejaars studenten	ROC s	Mei 2010
Kennismaking met de kraamzorginstellingen	ROC s en kraamzorginstellingen	Juni 2010
Start kraamklassen en tweedejaars stages Groningen en Drenthe	Iedereen	September 2010
Vmbo-Carrousel programma nieuw impuls en inhoud geven - organiseren van carrouselactiviteiten	Vmbo scholen, vmbo projectbureau en kraamzorginstellingen	Gehele cursusjaar 2010/2011
Evaluatie eerste trimester		December 2010
Evaluatie tweede trimester		Februari 2011
Beschikbaar stellen van vacatures Voorbereiden op solliciteren	Kraamzorg ROC s	April 2011
Eindevaluatie projectfase		Sept. 2011

N.B. De start van de gezamenlijke kraamklas in Friesland zal in september 2011 zijn!

Aanbod van Stages	Aantal plaatsen
2008-2009	34
2009-2010	33

Vraag	Groningen	Drenthe	Friesland	Totaal
Oriënterende stage	30	30	30	90
Stage differentiatiejaar	20	20	20	60

Het totaal aantal beroepsoriënterende VMBO leerlingen dat graag kennis wil maken met Kraamzorg telt 733 in 2010. Het betreft leerlingen van scholen die deelnemen aan de VMBO Carrousel in Groningen en Drenthe.

5. KOSTEN EN BATEN

De kosten van dit project zullen vooral bestaan uit tijdsbesteding van de werkgroepleden voor het voorbereiden en uitwerken van de genoemde plannen. Daarnaast zal het centrale overleg gedurende het project een aantal keren bij elkaar moeten komen om plannen te kunnen bespreken en vast te stellen. Daarnaast zal er voor Calibris en Het Stagebureau tijd gaan zitten in projectcoördinatie; aansturen van de werkgroepen, informatievoorziening, voorbereiden en voorzitten van vergaderingen.

Baten zullen pas op langere termijn zichtbaar worden in minder uitval, meer gemotiveerde en beter gekwalificeerde medewerkers voor de kraamzorginstellingen en voor de scholen een meer constante instroom van leerlingen, meer efficiëntie door samenwerking, structurele BPV-plaatsen en toename van de kwaliteit van onderwijs door nauwe samenwerking met het werkveld

Hieronder een schatting van de tijdsbesteding in uren voor de werkgroepen, centrale overleggen en projectcoördinatie

Wergroepleden; scholen en onderwijs: 30 uur per werkgroeplid periode januari 2010 tot september 2011 2 tot 4 sessies per werkgroep, inclusief reistijd en voorbereiding, 4 x centraal overleg in periode vanaf januari tot december 2010 en bijwonen evaluaties.

Projectcoördinatie, aansturing, ondersteuning en informatievoorziening:

Calibris: **60 uur**

Stagebureau: **40 uur**

Het is van belang om de tijdsbesteding tijdens de uitvoering van dit project goed te monitoren.

Calibris en Stagebureau nemen het op zich om aan fondswerving te doen voor dit project.

Mogelijkheden: Actiz, BTN, Zorgverzekeraar, Actie jeugdwerkloosheid

6. TENSLOTTE

De makers van dit projectplan zijn van mening dat we met dit idee iets unieks in handen hebben. Voor zover bekend is nergens in Nederland sprake van een dergelijk initiatief. Dit betekent dat we landelijk iets neer kunnen zetten, waarmee we ook de rest van het land wellicht kunnen inspireren.

In de overleggen die we tot nu toe hebben gevoerd met de instellingen en de scholen hebben we gemerkt dat er veel energie is om hiermee aan de slag te gaan. Nu over van woorden naar daden.

Aan de slag dus!

Gerda Boersema en Jacob Oost, Calibris

INTENTIEVERKLARING:

1. Overeenkomst

Ondergetekenden:

1. **Kraamzorg Het Groene Kruis**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door **dhr. J.H.M. Klekamp, voorzitter Raad van Bestuur**
2. **De Kraamvogel BV**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door **mevr. F. Dings, directeur**
3. **Isis Kraamzorg**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door **mevr. I. Heidema, directeur**
4. **1KraamZus BV**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door **mevr. R. Berger, directeur/bestuurder**
5. **DZC Kraamzorg**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door **mevr. M. Brettschneider, zorgmanager**
6. **Noorderpoortcollege**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door **mevr. J. de Jonge MSc, teammanager**
7. **Alfa-College**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door **dhr. G.A.R.M. Raats, directeur Zorg en Welzijn**
8. **ROC Menso Alting**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door **dhr. J. Westert, directeur**
9. **Drenthe College**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door **dhr. P. Staal, clustermanager**
10. **ROC Friese Poort**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door **dhr. D. van der Meulen, afdelingsdirecteur**
11. **Friesland College**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door **dhr. H. Doodkorte, unitdirecteur verpleging/verzorging**
12. **Het Stagebureau**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door **mevr. J. Zuidersma, programmamanager**
13. **Calibris**, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door **mevr. E.H. Mellink, regiomanager**

hierna gezamenlijk te noemen als 'partijen',

overwegende dat,

- De kraamzorginstellingen op dit moment te kampen hebben met een aantal knelpunten op het gebied van instroom van nieuw personeel
- De scholen problemen hebben om een derdejaars kraamklas “in de benen te houden”
- Het eens te meer noodzakelijk is om jonge, gemotiveerde leerlingen te interesseren en te motiveren voor de kraamzorg en ze goed op te leiden voor de arbeidsmarkt
- Nauwere samenwerking tussen de kraamzorginstellingen en scholen in Friesland, Groningen en Drenthe kansen biedt voor meer kwaliteit
- Het bieden van voldoende stageplaatsen van voldoende kwaliteit gezien wordt als een gezamenlijke verantwoordelijkheid
- Samenwerking de betrokken partijen kansen biedt tot optimaal kennismanagement van alle inhoudelijke zaken en producten rondom de opleiding van kraamverzorgende
- Een deskundige werkgroep met vertegenwoordigers van alle partijen dit projectplan heeft geïnitieerd en verder uit zal werken,

verklaren het volgende te zijn overeengekomen:

1. Partijen onderschrijven de doelstellingen zoals in dit projectplan omschreven en zullen zich er voor inspannen deze doelstellingen te realiseren door tijd en middelen beschikbaar te stellen
2. Partijen ondersteunen de in dit projectplan omschreven werkwijze om te komen tot de gestelde doelen
3. Partijen zullen hun vraag naar en aanbod van kraamstageplaatsen coördineren en matchen zoals dat in de regio te doen gebruikelijk is
4. Partijen zullen de voortgang en resultaten van dit project tijdig en met alle betrokkenen evalueren en waar nodig optimaliseren

Aldus overeengekomen te Veenhuizen, 27 januari 2010

1. Kraamzorg Het Groene Kruis:
2. De Kraamvogel:
3. Isis Kraamzorg:
4. 1Kraamzus:
5. DZC Kraamzorg:
6. Noorderpoortcollege:
7. Alfa-College:
8. ROC Menso Alting:
9. Drenthe College:
10. ROC Friese Poort:
11. Friesland College:
12. Het Stagebureau Expertisecentrum:
13. Calibris: